

FYLKESMANNEN I OSLO OG AKERSHUS

MILJØVERNAVDELINGEN

Istidslandskap og naturperler

Unike
verneområder
ved Gardermoen

Romerikslandskapet

- et landskap satt på det internasjonale kartet

Det unike landskapet på Øvre Romerike forteller historien om nedsmeltingen av innlandsisen etter siste istid for 10 000 år siden. En slik landskapsdannelse må man i dag helt til Svalbard eller Grønland for å oppleve. Dette istidslandskapet kan du i dag oppleve spor etter i åtte verneområder ved

Gardermoen. De spesielle geologiske elementene, vannforholdene og plantemangfoldet gjør at disse områdene har stor nasjonal og internasjonal verdi.

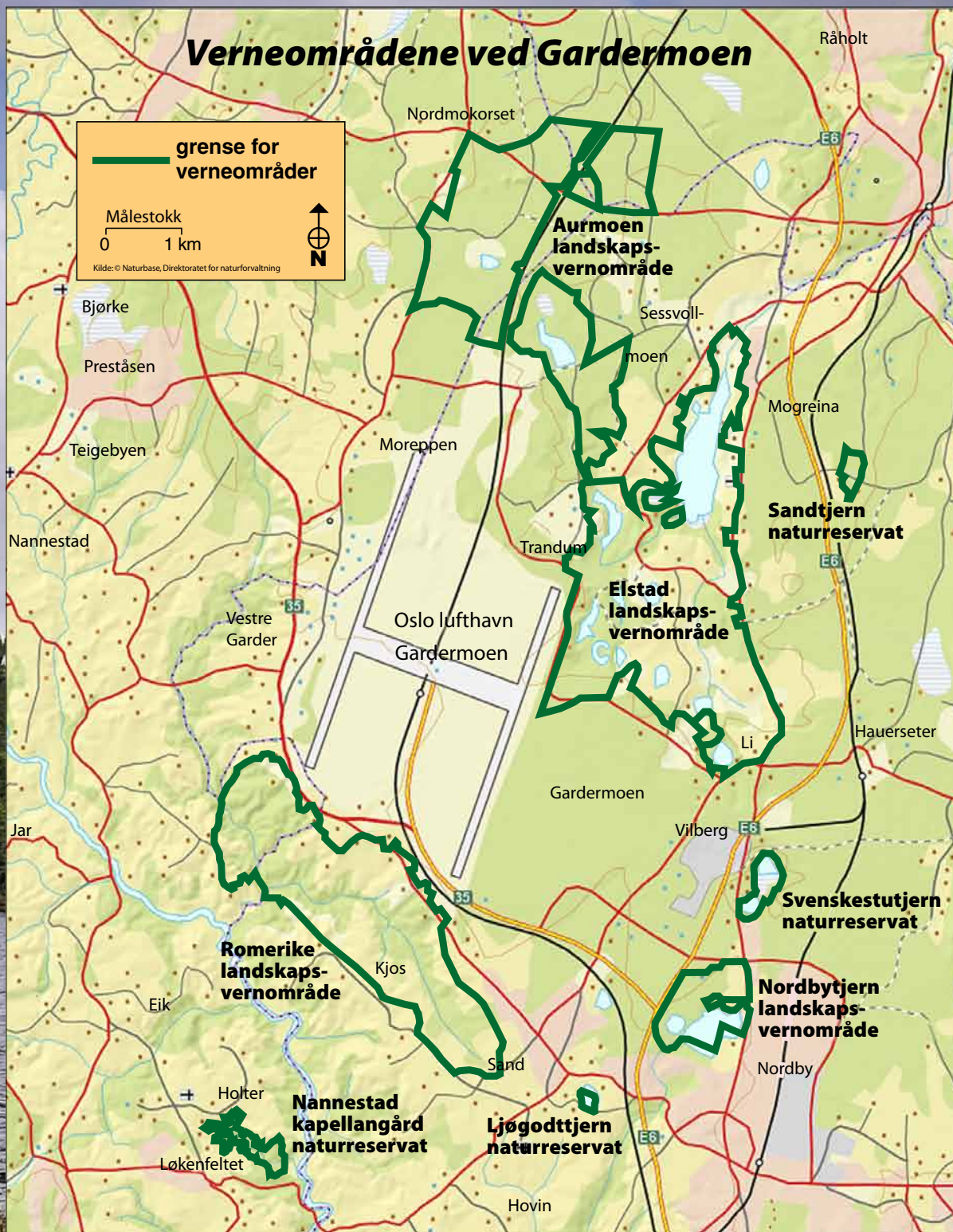
Romerike landskapsvernområde var det første av områdene som ble vernet. Dette skjedde i 1985. Nordbytjern, Aurmoen og Elstad

landskapsvernområder og Sandtjern, Svenskestutjern og Ljøgodttjern naturreservater ble vernet i 1999. Med vern av Nannestad Kappelangård naturreservat i 2010, er de mest verdifulle områdene ved Gardermoen sikret for fremtiden.

Verneområdene ligger nær Norges hovedflyplass. Foto: Liv Dervo.

Verneområdene ved Gardermoen

Hauerseterrinnet - et avtrykk fra istiden

Grytehullsjøene i Elstad landskapsvernområde. Foto: Øystein Sørbye.

For 20 000 år siden var hele Norden dekket av en tykk iskappe. Da klimaet ble varmere begynte isen å tine og trekke seg tilbake. Tilbaketrekningen skjedde rykkvis. Der brefronten sto stille over en lengre periode, la breen igjen store mengder med grus, sand og leire foran iskanten, såkalte trinn. Hauerseterrinnet ble dannet for ca 9500 år siden.

Smeltevann fra isbreen førte med seg store mengder stein, grus og sand. Disse ble avsatt over et enormt område som en vifte foran breen. Løsmassene bygde seg opp og det ble dannet et stort flatt landskap, et deltaområde. Gardermo-sletta slik vi ser den i dag, er overflaten på Norges største breranddelta. I grustakene på begge sider av E6 kan en se de forskjellige lagene med sand og

grus, toppet med et øvre lag av rullestein. Den fine sanden og silten ble ført langt ut fra breen og dannet «sandstrendene» ved Sand/Furumo og Gardermoen.

Da isen trakk seg videre tilbake etter den markerte stoppen ved Hauerset, stod det igjen en skrent ved den tidligere isfronten.

Sanddyne ved Aurtjern. Foto: Liv Dervo.

Denne brattskrenten kalles is-kontaktskråningen og er tydelig i terrenget både i Aurmoen og Elstad landskapsvernområder. Isens ferd gjennom Romerike avsluttes med Minnesundtrinet som demmer opp Mjøsa.

ØRKENLANDSKAP

Nord for Hauersetertrinet ligger et spesielt terreng med store sanddyner. Sanddynene ble dannet av kraftige fallvinder fra breen som flyttet og sorterte de finkornete sandpartiklene. Flyvesanddynene er ekstra tydelige nord for Moreppen der veien snor seg over og rundt de største sanddynene. Ellers preger de Aurmoen landskapsvernområde ved Sessvollmoen, og de flate partiene mellom Hersjøen og motorveien.

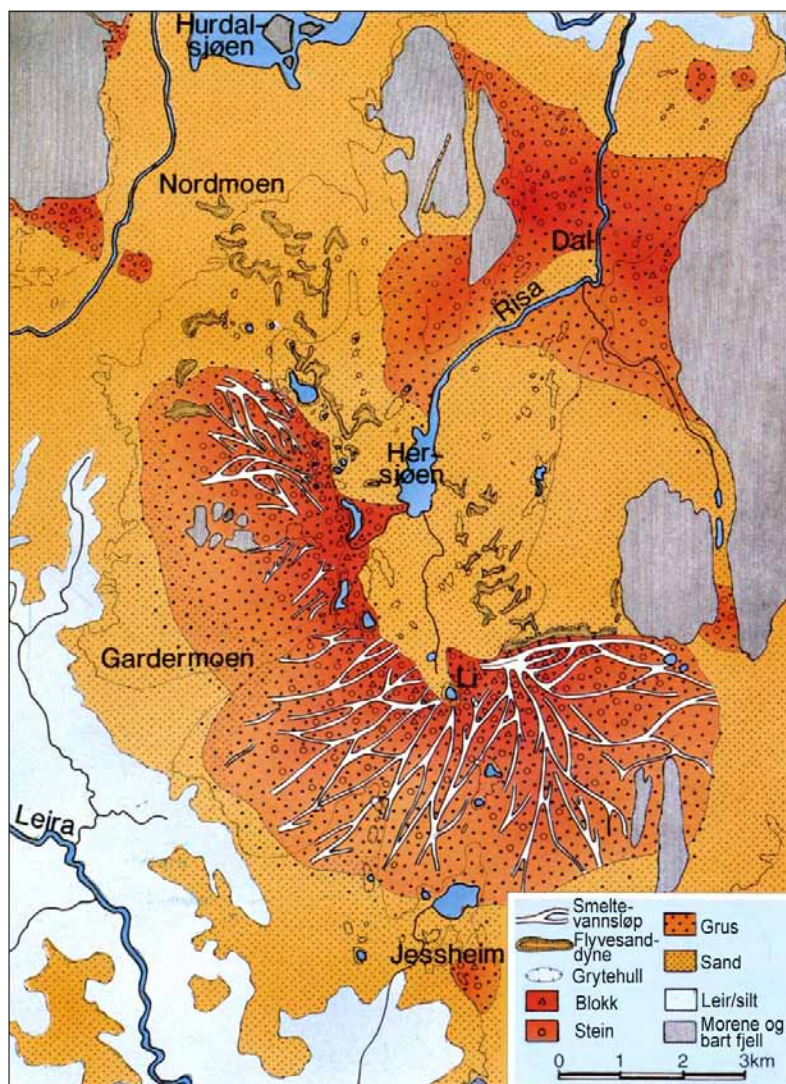
GRUNNVANN OG KILDER

Det meste av nedbøren trenger ned i grunnen mellom sand og stein. Under et visst nivå er grunnen mettet med vann. Dette nivået kalles grunnvannspeilet.

Der grunnvannet pipler frem i dagen dannes det kilder. Ved Dag-sjøen i Elstad landskapsvernområde og i de dype ravinedalene i Romerike landskapsvernområde, strømmer grunnvannet ut i kraftige kilder.

SPYLERENNER

Større og mindre elver strømmet fra brefronten og utover delta-landet. I dag kan vi se eller merke tydelige forsenkninger i overflaten etter tørrlagte smeltevannsløp eller spylerenner. Mange spylerenner er ødelagt av flyplass, veier og grustak.

Kvartærgeologisk kart over Gardermoenområdet.

Illustrasjon: Svein Roar Østmo

NORGES MEST SPEKTAKULÆRE RAVINEOMRÅDE

Etter innlandsisens tilbaketrekning begynte grunnvann, bekker og små elver å grave og fjerne løsmassene som isen la igjen. Resultatet er et spennende ravinelandskap med dype daler, leirrygger og bratte sider som vi finner i Romerike landskapsvernområde og Nannestad Kappelangård naturreservat. Det finnes kun små rester av det opprinnelige ravinelandskapet på Romerike og i Norge forøvrig. Det meste er planert ut for å øke og bedre driftsmulighetene i jordbruket. I Romerike landskapsvernområde derimot, er Norges største opprinnelige ravine-landskap tatt vare på. Området er svært frodig og kan oppleves som en ufremkommelig jungel. Ravineskoger er artsrike og ofte med mange truede og sjeldne arter.

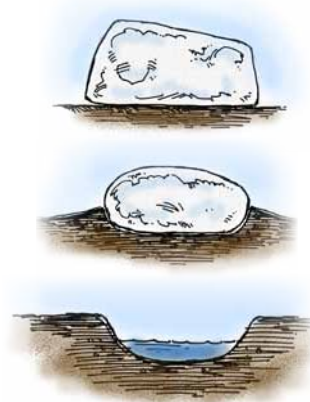
DØDISGROPER OG GRYTEHULLSJØER – MANGFOLDIGE OG VERDIFULLE

Da breen trakk seg nordover, brakk det av store isfjell fra brefronten. En del av de største isfjellene strandet og ble helt eller delvis begravd i løsmasser. Da isfjellene senere smeltet, oppstod det forsenkninger i terrenget. Slike groper kalles dødsgroper eller grytehull. Noen av dødsgropene er tørre, men som oftest er de dekket av myr eller vann, og danner såkalte grytehullsjøer. Det finnes i alt 24 større og mindre grytehullsjøer i Gardemo-området.

Innsjøer dannet i dødsgroper er vanlige i Norge, men variasjonen som innsjøene i Gardemo-området viser i fysisk-kjemiske forhold, er helt unik i internasjonal sammenheng.

MANGFOLD AV ARTER

Verneområdene sett under ett har et svært rikt biologisk mangfold. De mange naturtypene gir varierte leveområder for mange planter og dyr. Over 40 arter i områdene er rødlistede, det vil si at de står i fare for å dø ut fra norsk natur. Eksempler på slike arter er svanemusling, broddtjønnaks (vannplante), knottblom (orkidé), sanglerke og rosenkjuke (sopp).

Dannelse av dødsgrop

Sørgekåpe. Foto: Øystein Sørbye.

Blåveis. Foto: Trond Haugskott.

Der elgen har urinert vokser soppen orange elgbeger.
Foto: Jon A. Markussen.

Stautpiggknopp. Foto: Bjørn Rørslett.

Krikkand. Foto: Øystein Sørbye.

Elstad landskapsvernområde

Bakketjernet. Foto: Øystein Sørbye.

Verneområdet på 7,2 km² inneholder store og små tjern (grytehullsjøer), bekker, elver og små myrer. Det går flere stier i området slik at en kan gå tur fra sjø til sjø. Ved Hersjøen og Katttjern er det fine bademuligheter.

Iskontaktskråningen kan følges fra området øst for Li, vestover mot Danielseter, og videre nordover forbi Trandum. Sør for iskontaktskråningen ligger deltaflaten (Gardermo-sletta) der sand og stein fra breelvene ble avsatt. I

overflateterrenget finner vi løsmasser og spylerenner dannet av breelvene. På sørsiden av Hersjøen kan vi se en markert forhøyning i terrenget, en såkalt esker. Den består av sand, grus og stein og oppsto i en smeltevannskanal under breen.

Stolpestarr. Foto: Jon A. Markussen.

GRYTEHULLSJØENE I OMRÅDET

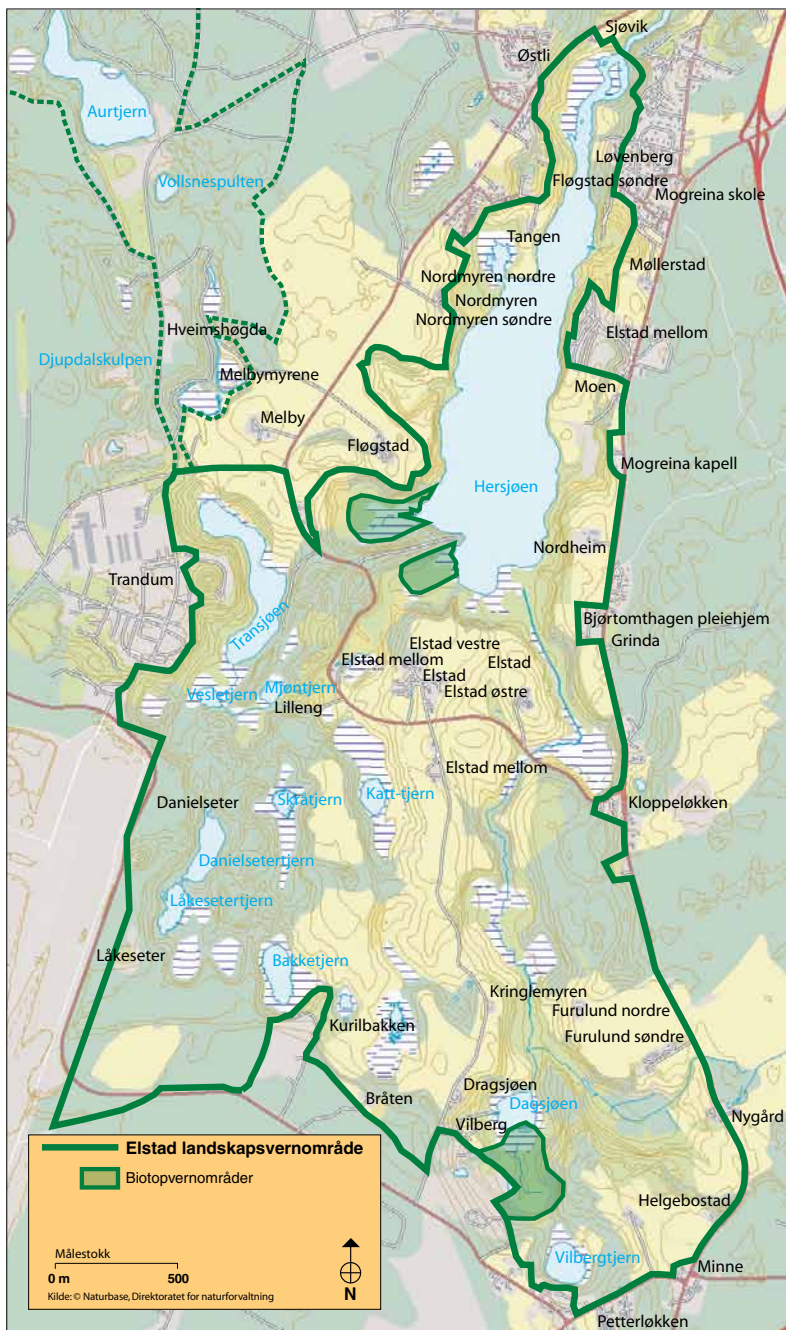
I en sone langs iskontaktskråningen ligger det tett i tett med dødisgroper og grytehullsjøer. Innsjøene representerer et vidt spenn av innsjøtyper. Selv innsjøer som ligger tett ved hverandre kan ha svært ulike vannkarakterer. Forholdene bestemmes hovedsaklig av hvorvidt innsjøene har kontakt med grunnvannet, og er igjen avgjørende for de biologiske forholdene. Den største grytehullsjøen er Hersjøen, som er kalkrik og har stor gjennomstrømming av grunnvann. Den miste er Vesle Bakketjern, som ikke har kontakt med grunnvannet.

I Danielseterområdet finner vi ni innsjøer. Noen står i direkte kontakt med grunnvannet, har høy pH og er kalkrike. Dette gir en rik produksjon av alger, krepsdyr og planter. Andre har en naturlig membran i bunnen og inneholder bare surt regnvann. Transjøen er den største og dypeste i dette området. Tjernet mates med grunnvann og har kun utløpsbekk. De andre innsjøene har verken inn- eller utløpsbekker.

I Dagsjøområdet er det to sjøer; Vilbergstjern som er nedbørs-påvirket og Dagsjøen som har kontakt med grunnvannet og har utløp. Begge tjernene er næringsrike og produktive. Ved Dagsjøen finnes rike kilder.

Stivkrans. Foto: Ola Hegge.

DET BIOLOGISKE MANGFOLDET

Gran og furu dominerer i skog-områdene, men på fuktige steder finnes det frodig løvskog med innslag av svartor. Noen åpne sumppartier er dominert av høyvokste urter der det vokser kravfulle karplanter, inkludert sjeldne arter som rankstarr og myrtelg.

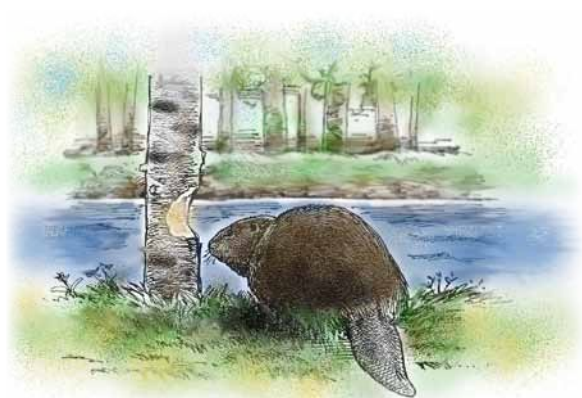
Grytehullsjøene har et stort mangfold av vannplanter, med flere truede og sårbare arter. Hersjøen og Transjøen har en usedvanlig rik og sjelden kalkkrevende vann- og sumplantefflora og bunnfauna. Hersjøen er på grunn av stor variasjon og frodig vannvegetasjon internasjonalt verdifull. Det er

registrert 18 vannplanter og av disse er det ni rødlistede arter, bl.a. blanktjønnaks og hornblad. Innsjøen har trolig landets mest artsrike bestander av tjønnaksarter. Også i Transjøen, Mjøntjern og Dagsjøen er det nasjonalt truede arter, bl.a. broddtjønnaks, piggkrans og stivkrans.

Utsikt fra eskeren sør for Hersjøen. På myra vokser den sterkt truede myrtelgen. Foto: Jon A. Markussen.

Dyrelivet i landskapsvernområdet er rikt. Her lever både bever, elg og rådyr. Hersjøen er viktig for fuglelivet, både som vinterlokalitet og trekk- og hekkelokalitet for sangsvaner og andearter. Den sjeldne dvergspetten er registrert her, i tillegg til de rødlistede artene andemusling og svanemusling. Det finnes både ørret, gjedde, mort, karuss og abbor i vannene.

Bever

Kildefremspring ved Dagsjøen. I kildene finnes sjeldne og sårbare mosearter. Foto: Jon A. Markussen.

Aurmoen landskapsvernområde

Hvit nøkkerose i Aurtjern. Foto: Øystein Sørbye.

Landskapsvernområdet er 5,3 km², og er tilgjengelig fra vei på flere kanter. Terrenget er svakt bølgende, stort sett skogkledd og med noen myrpartier. Innenfor verneområdet finnes mange geologiske landskapsformer. Iskontakskråningen er godt synlig i den sørlige delen fra Transjøen og nordover til Melbymyrene. Spylerenner kan følges fra sør for Aurtjern og frem mot RV170 og RV174. Flyvesandsdynene i nord er store og velutviklede. Dessuten finnes mange dødisgroper og grytehullsjøer.

Selv om det har vært mye slitasje knyttet til militær øvingsaktivitet, er

de geologiske elementene likevel intakte i sin hovedform. Området er dessuten viktig for å ta vare på grunnvannet ved Gardermoen.

VANN OG MYRER

Aurtjern er den største og dypeste av de fem grytehullsjøene som finnes i området. Den er en av få innsjøer i Norge der det skjer en naturlig oppblomstring av blågrønnalger, og er derfor meget verneverdig. Tjernet er grunnvannspåvirket, noe man kan se på de døde trærne rundt tjernet. Bjørketrærne vokste opp på et tidspunkt da grunnvannet stod lavt og døde da vannet steg igjen.

De øvrige grytehullsjøene i området bidrar til variasjon i en større helhet av grytehullsjøer. Vollnesputten er direkte grunnvannspåvirket. Flatnertjern, Sørmotjern og Fugletjern ligger høyere enn grunnvannspeilet og er kun nedbørspåvirket.

Myrene preger også landskapsvernområdet. Myra nord for Sørmotjern peker seg ut som den mest verneverdige. Denne har en «kuppel» bygd opp av torv med helning ned mot omkringliggende areal (konsentrisk høymyr). Myra viser lang økologisk suksesjon.

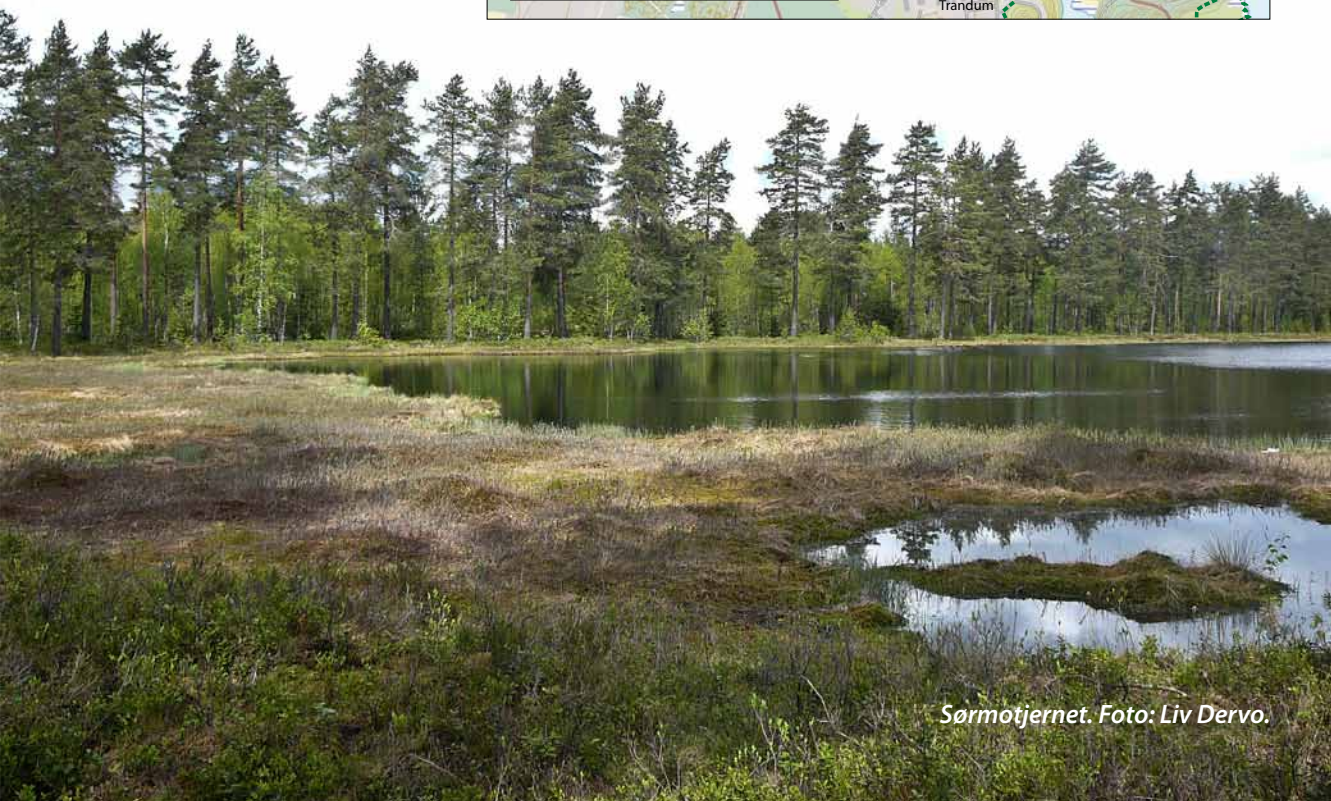
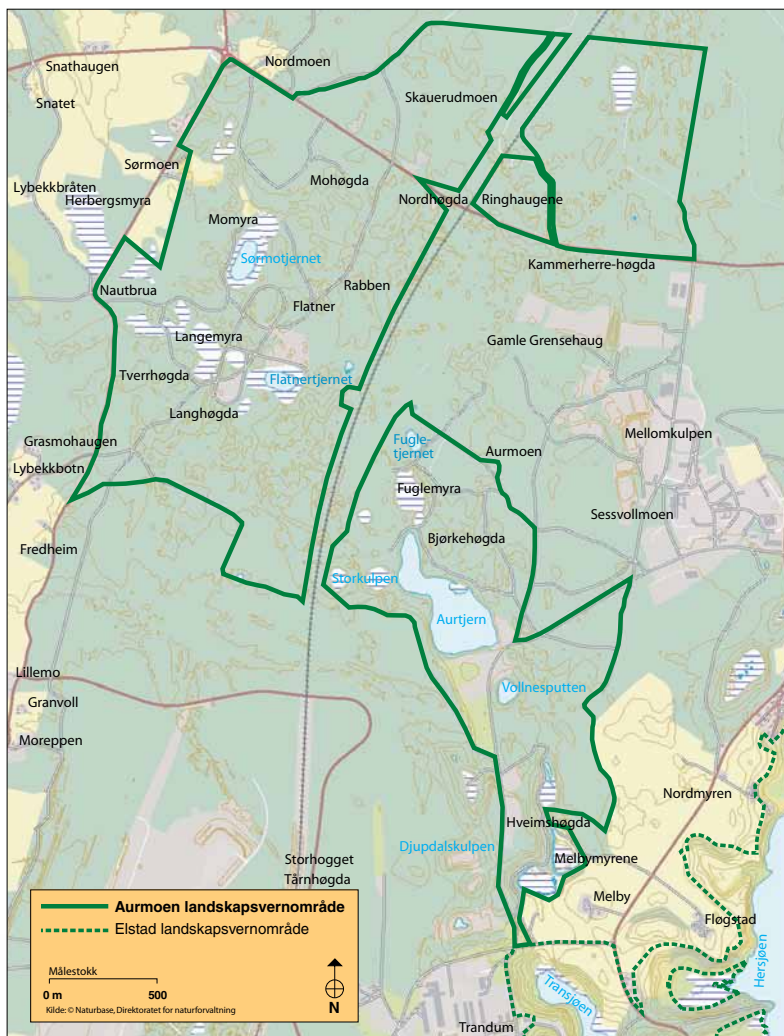
PLANTER OG DYR

Verneområdet har et rikt plante- og dyreliv. Her finner du alt fra sjeldne karplanter til spennende vannplanter. Norges giftigste plante, selsnepe, finnes også her. Elg og rådyr bruker områdene som trekk- og vinterbeite. Området er viktig for mange fuglearter. Her er spillplasser for skogsfugl, og den sjeldne fuglen tornskate er observert.

Strandsonen rundt Flatnertjern har en mangfoldig krepsdyrfauna. I Aurtjern forekommer abbor, gjedde og mort, mens i Vollnesputten er det karuss.

Selsnepe

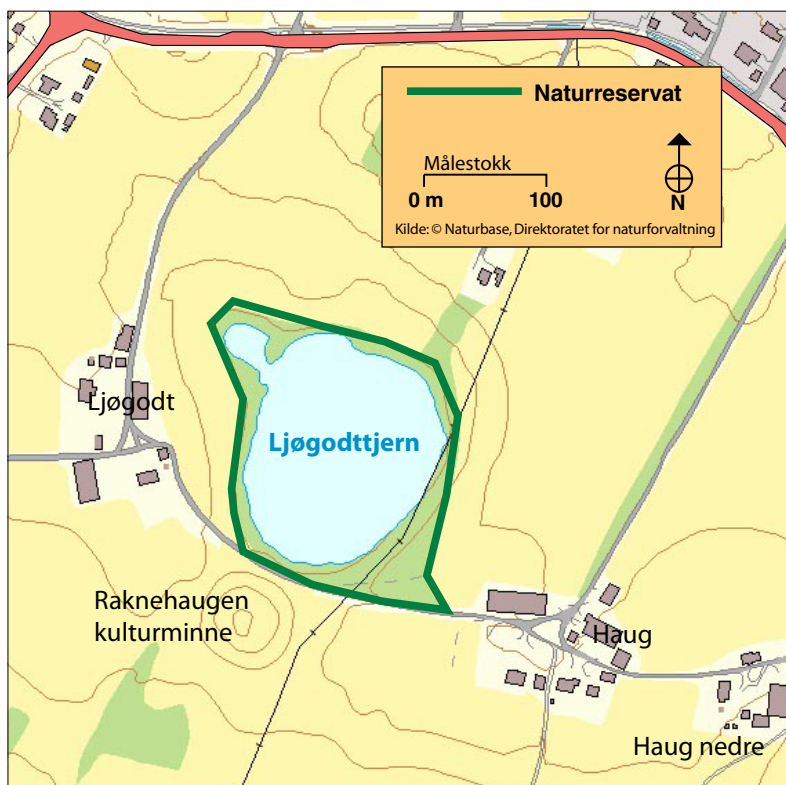
Ljøgodttjern naturreservat

Ljøgodttjern. Foto: Liv Dervo.

Rett ved siden av Nord-Europas største gravhaug, Raknehaugen, ligger Ljøgodttjern naturreservat (34 dekar). Dette lille vannet er en grytehullsjø med svært spesielle kjemiske forhold, og det inneholder en stor variasjon av vannplanter. Fra Sand skole går det en turvei inn til området. I sør ligger det en badeplass.

Ljøgodttjern har verken innløps- eller utløpsbekk, men er i direkte kontakt med grunnvannet og har derfor store vannstandsvariasjoner. Tjernet er 16 meter dypt, kalkrikt og middels næringsrikt. De dypere vannlagene er stillestående og blir dermed oksygenfattig.

ARTSMANGFOLD

Strandvegetasjonen er velutviklet og har en annen karakter enn vegetasjonen i de fleste av gryte-hullsjøene lenger nord. Store deler av tjernet er omkranset av et ca. fem meter bredt belte med takrør. I åpninger i takrørbeltet vokser den rødlistede dronningstarren og den sjeldne kjempepiggnoppen. Langs sidene av badeplassen er det en velutviklet bestand av rødlistearten blanktjønnaks. På sørsiden og i enkelte åpninger i takrørbeltet på østsiden, er det rester av småvokst strand- og fuktengvegetasjon. Der vokser blant annet den rødlistede arten fjærehøymol. Vannplantevegetasjonen er også artsrik med hele 12 registrerte vannplanter. I enkelte år kan det være større algeoppblomstringer.

Den sjeldne spissnutfrosken har tilholdssted i tjernet. Vånd forekommer også. Gjedde, mort og abbor er vanlige fiskearter. Det er funnet tre arter av ferskvannssnegl. Sjeldne fuglearter som horndykker og sivhøne, samt sivspurv er registrert hekkende. Toppand, hegre og strandsnipe er også observert i tjernet.

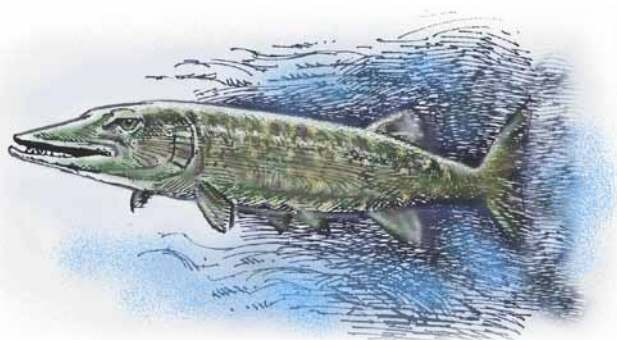
*Kong Rakne ligger gravlagt mellom to hvite hester i Raknehaugen (sagn).
Foto: Øystein Sørbye.*

Vånd

Sivhøne

Gjedde

Nordbytjern landskapsvernområde

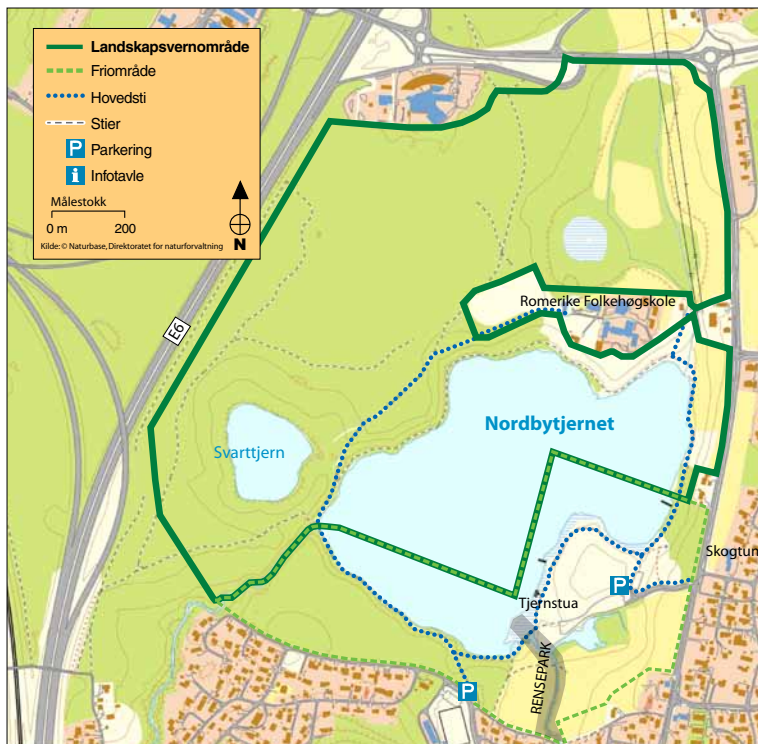

Vinterstemning ved Nordbytjern. Foto: Liv Dervo.

Landskapsvernområdet omfatter grytehullsjøene Svarttjern og hoveddelen av Nordbytjern (870 dekar stort). Området har god tilgjengelighet, med flere stier og gangveier i området. På østsiden av Nordbytjern er det en badestrand med parkområde og en fiskebrygge for rullestolbrukere.

Internasjonalt er Svarttjern spesielt da dette er et upåvirket skogstjern uten humus. I tillegg er det kalkrikt og har store jernavsetninger i sedimentene. Videre står det i forbindelse med grunnvannet, men mangler tilløp og utløp. Vannet er næringsfattig, men har et rikt mangfold av krepsdyr.

Nordbytjern er den dypeste grytehullsjøen i Gardermoen-området, med inntil 23 meters dyp. Det ligger i en forsøkningsområde som egentlig består av flere mindre dødisgroper. Det har stor grunnvannsgjennomstrømming, og har utløp til bekk i sørenden.

PLANTE OG DYRELIV

Til tross for at Nordbytjern er næringsfattig, er artsmangfoldet meget stort. I alt er det registrert 16 vannplanter. Blanktjønnaks dominerer og bestanden av hornblad er godt utviklet. Begge står på den nasjonale rødlisten over sjeldne og truede arter. Vi finner gul og hvit nøkkerose, og inn mot stranda vokser det belter av takrør og sjøsivaks.

Tiltak ved badeplassen og bryggene bidrar til å holde deler av strandsonen fri for siv, noe som har en gunstig effekt på enkelte sjeldne arter.

Bunndyrfaunaen er meget rik i Nordbytjern. Innsjøen har en artsrik og sjelden fauna av snegler og muslinger. Det er registrert hele sju arter ferskvannssnegl, 36 arter krepsdyr og en ekstrem høy tetthet av fåbørstemark.

Den godt utviklede vegetasjonen og vanddyrfaunaen gir grunnlag for et rikt fugleliv. Nordbytjern er hekkeplass for kravfulle og sjeldne fuglearter som toppdykker, sivhøne, sothøne, sivsanger og rørsanger, og det brukes mye av andefugl på trekk. Både abbor, mort og gjedde lever i vannet. På landarealene er den sjeldne, rødlistede soppen lærskjegghatt registrert.

VASSPEST

Vasspesten som har etablert seg i tjernet, er en fremmed og skadelig art som truer de sjeldne og sårbare artene. Det er viktig at vasspest ikke spres til andre vann på Romerike.

Vask derfor fiske- og badeutstyr etter bruk!

Selv små plantefragmenter forårsaker gjengrodde vann og vassdrag.

Vasspest. Foto: Bjørn Rørslett.

Ferskvannssnegl. Foto: Øystein Sørbye.

Vannkalv. Foto: Øystein Sørbye.

Øyestikkerlarve. Foto: Øystein Sørbye.

Sandtjern naturreservat

I tørkeperioder sees tydelig flomtørrbakkene rundt Nordkulpen. Foto: Liv Dervo.

Verneområdet, med de to grytehullsjøene Sandtjern og Nordkulpen har et areal på 114 dekar. Området ligger ved Sand øst for Mogreina og E6. I hovedsak ligger reservatet i skog, men det berører dyrket mark i sørvest. Det går en landbruksvei gjennom naturreservatet.

Sandtjern og Nordkulpen ligger i hver sin dødisgrop. De er de eneste innsjøene i Gardermoområdet som har innløpsbekk, men ikke utløpsbekk. Fra Nordkulpen forsvinner overflatevannet ned til grunnvannet som ligger i grusmassene langt under tjernet. Om våren og i flomperioder er

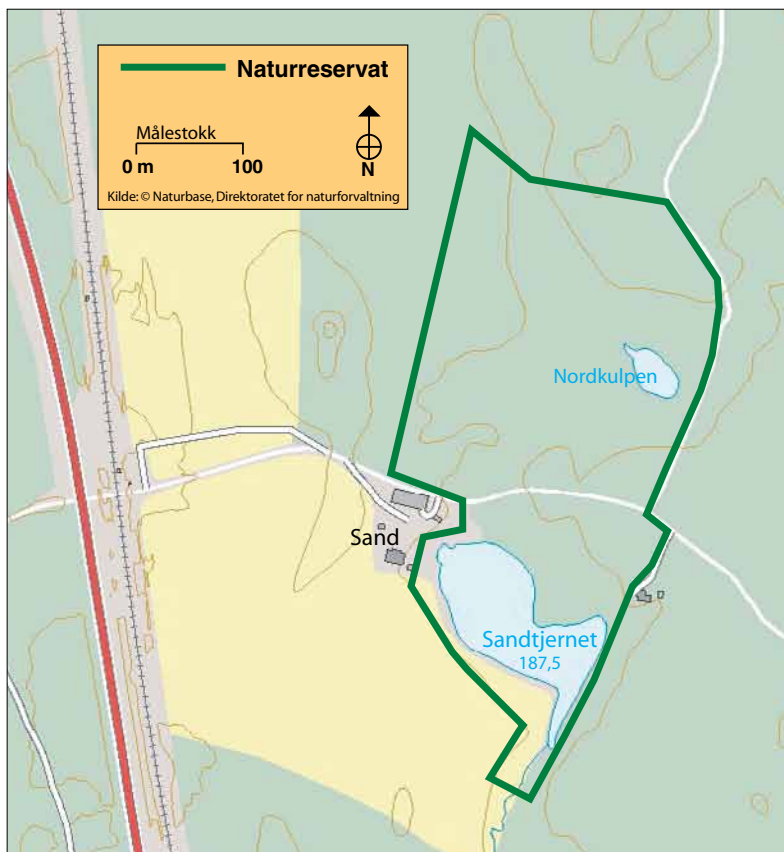
vannstanden høy, men den synker raskt og blir til en liten pytt. Tjernene er viktige for å forstå helheten i de limnologiske forholdene i området. Begge er ionefattige, sure og sterkt påvirket av humus. På strendene vokser det sumpplanter som regnes som lite nærings- og kalkkrevende.

Abbor

En særegenhet ved Nordkulpen er at den omkranses av en flomtørr-bakke hvor det vokser tett i tett av den sjeldne planten bleikfiol.

Om sommeren er det et yrende insektliv i området. I tjernene finner vi larver av flere mygg- og knottarter. Disse er viktige byttedyr for vannkalver og øyenstikkerlarver. Frosk og padde liker seg godt her, og flere fuglearter er registrert, bl.a. tornskate, sanglerke, kvinand, skogsnipe og strandsnipe. I Sandtjern er det gjedde, mort og abbor, i Nordkulpen bare abbor og mort.

Padde. Foto: Jon A. Markussen.

Bekkeblom. Foto: Liv Dervo.

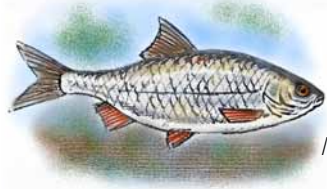
Kvinand. Foto: Trond Haugskott.

Svenskestutjern naturreservat

Av de døde trærne kan vi se at Bonntjern står i kontakt med grunnvannet. Trærne druknet da grunnvannet sto høyt. Foto: Øystein Sørbye.

Reservatet ligger to grytehullsjøer; Bonntjern og Svenskestutjern. Grytehullsjøene ligger bare noen hundre meter fra hverandre, men med deres ulike vannkjemi har tjernene forskjellige betingelser for plante- og dyreliv. Her fins også landskapsformer som spylerenner og to dødisgroper som er dekket med myr. Reservatet er på 211 dekar og ligger lett tilgjengelig fra «gamle E6» på østsida av tidligere Jessheim helseheim, nord for Jessheim sentrum.

Mort

Svenskestutjern og Bonntjern. Foto: Øystein Sørbye.

BONNTJERN

Bonntjern er moderat kalkrikt og har direkte kontakt med grunnvannet som strømmer gjennom det. Tjernet er meget spesielt ved sine store, naturlige vannstandsvariasjoner og naturlig næringsrikhet (eutroft). Tjernet er nesten upåvirket av forurensning av næringsstoffer, og er derfor en av Norges ytterst få naturlige eutrofe innsjøer. Artsmangfoldet er svært sparsomt. Kun åtte vannplanter er registrert. De åpne, eksponerte strendene har en artsrik vegetasjon med konkurransesvake arter. Langs bredden kan vi finne den sjeldne dronningstarr. Bonntjern har iblant stor oppblomstring av blågrønnalger eller grønnalger. Bjørke- og oretrærne rundt tjernet vokste opp på et tidspunkt da grunnvannet sto lavt og druknet da vannstanden steg, se foto.

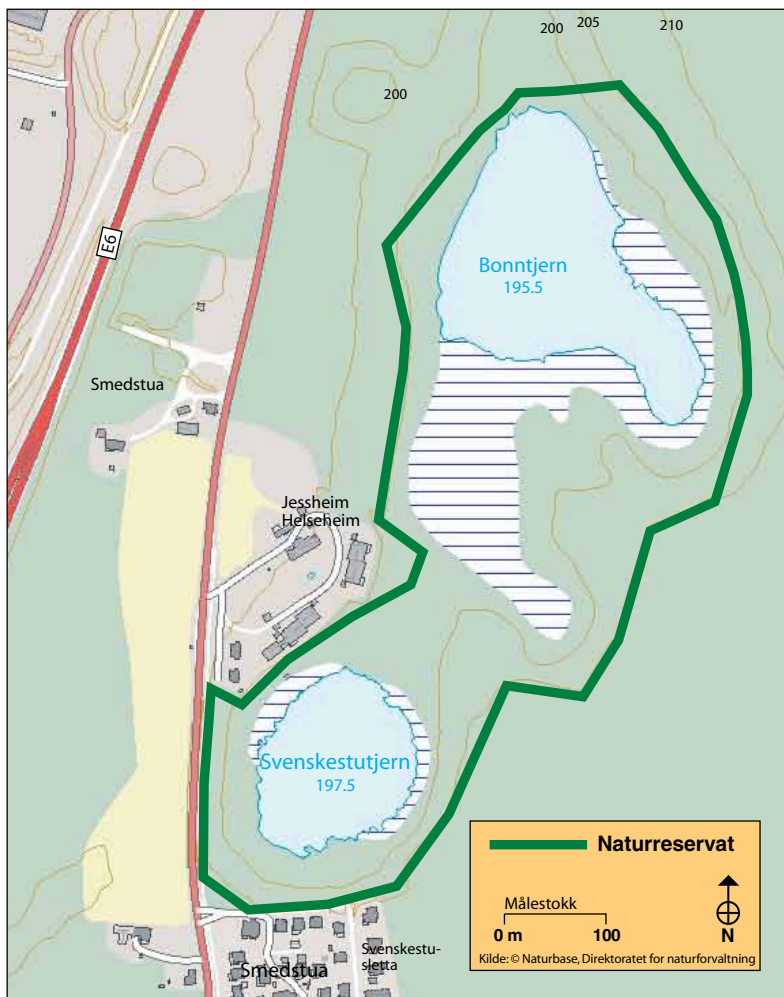
SVENSKESTUTJERN

Svenskestutjern er meget næringsfattig og er kun nedbørspåvirket. Med dets spesielle vannkjemi regnes tjernet som spesielt sårbart. Det er svært få arter som klarer seg i ekstremt næringsfattige vann. I Svenskestutjern forekommer det faktisk kun en eneste vannplante; Vassklomose. Den forekommer imidlertid i kraftige og tette matter.

I begge tjernene finnes det mort og abbor. Flere andefugler er registrert, og igler trives godt i sumpområdene.

Dronningstarr

Buttsnutefrosk. Foto: Jon A. Markussen.

Romerike landskapsvernområde

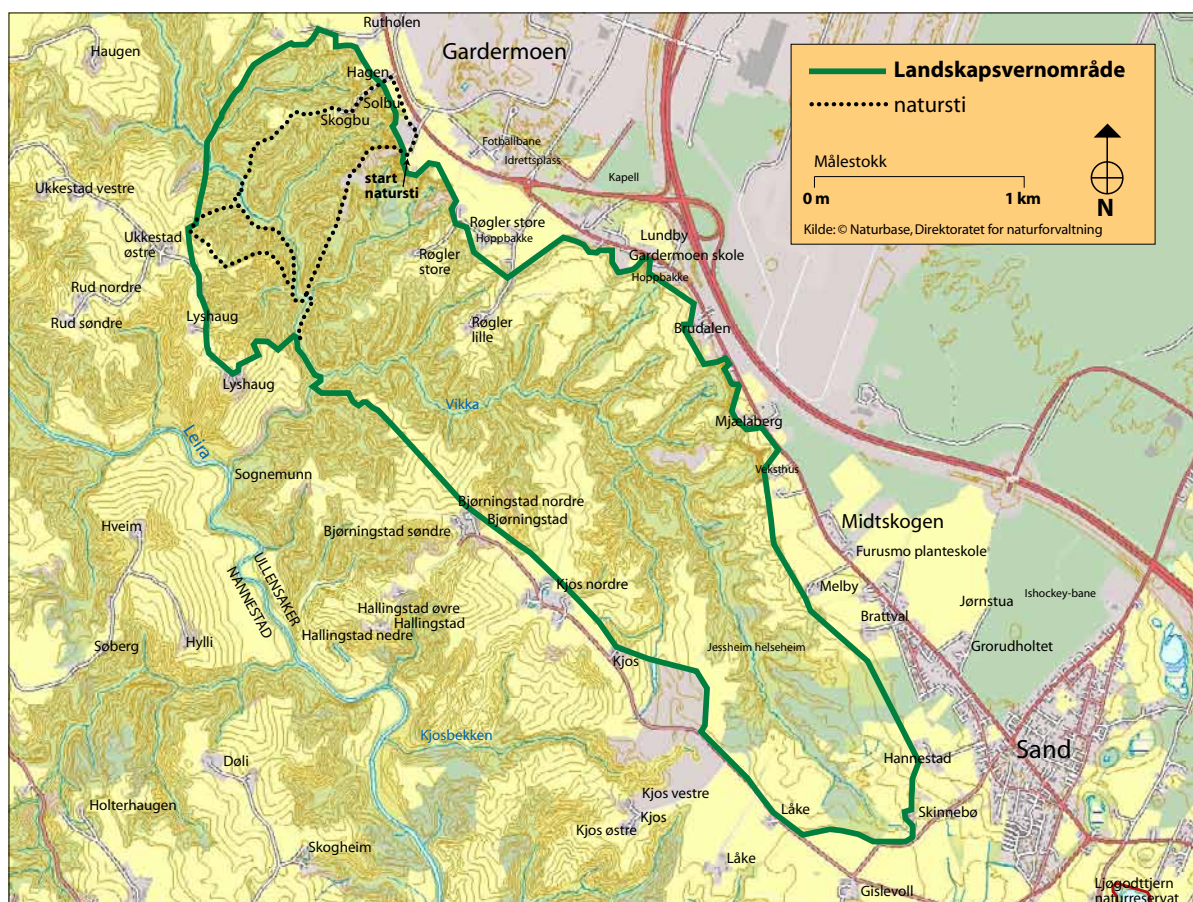
Frodig jungle i ravedalen. Foto: Øystein Sørbye.

Norges største intakte ravine-område finner vi i Romerike landskapsvernområde, med et areal på ca. 5 km². Etter at innlandsisen trakk seg tilbake, har bekker og elver gravd seg ned i løsmassene og dannet dype daler. Her finner vi rester av landskapet som tidligere var Romerikes særpreg. Området er tilgjengelig fra vei på flere kanter. Om man ønsker

å bevege seg ned i dalene, er området imidlertid lettest tilgjengelig fra Gardermo-siden. Her kan en følge en merket natursti gjennom området.

På Gardermo-sletta ligger mektige sandlag over silt og leire. I kontakt-flaten mellom avsetningene er det sterke grunnvannsutslag som bidrar til å danne et aktivt ravine-

landskap. Vannet pipler frem i kilder og forer elva Vikka med grunnvann. Vannet er klart i motsetning til vannet i Sogna som renner gjennom jordbruks- og leirlandskap. Dette er grått og partikkelpåvirket. Grunnvannet som pipler fram fører til sterk erosjon inn mot Gardermoen hvor det dannes såkalte grunnvannsraviner.

EN MOSAIKK AV LANDSKAPSTYPER

Verneområdet inneholder en mosaikk av forskjellige landskapstyper: her er ulike skogstyper, dyrket mark og gamle beiteraviner sammen med frodige og fuktige engområder som tidligere ble brukt som slåtte- eller beitemark. Mange plante- og dyrearter, som trives i det åpne kulturlandskapet, er avhengige av at det fortsatt drives slått og at området beites.

SKANDINAVIAS STØRSTE ORESKOG

Gråorskogen dominerer i ravine-landskapet og danner trolig den største oreskogen i Skandinavia. Gråora trives i den fuktige leirjorda, og sammen med elvesneller og bregner dannes et urskogs-lignende belte. Større innslag av

Om våren blomstrer hvitveisen i matter mellom strutseving.
Foto: Øystein Sørbye.

Rosenfink

hegg, selje og vier samt grupper av alm og enkelttrær av bjørk, osp, lønn og gran bidrar til den meget frodige ravineskogen.

OMRÅDET HUSER ET MANGFOLD AV PLANTER OG DYR

Nede i de grunne ravinene er det flere ekstra våte partier med bestander av elvesnelle, skogsivaks, lyssiv, myrhatt og bukkeblad. Særlig frodig er det i enkelte partier med nesten ugjennomtrengelig gråor-istervierskog. Så langt er hele 230 ulike plantearter registrert. Karakteristiske arter er mjøddurt og tyrihjelms, men også storbregner, bringebær, villrips, krattblomster og engblomster trives. Om våren er bekkeblommen vanlig, og skogbunnen dekkes av hvitveis. Flere rødlistearter er registrert, blant annet soppene rynkeskinn og rosenkjuke.

Sommerfugler og andre insekter trives i og rundt oreskogen. Småkryp og larver lever godt blant blomster og blad, og snegler og sopp finner næring i den fuktige skogbunnen. Om sommeren flyr sommerfuglen svaletstjert over åpne bakker og enger.

Markmus

Åpne beitemarker i ravinelandskapet. Foto: Øystein Sørbye.

I skumringen svirrer det av svermere, målere og spinnere. Gullbasse er en av mange billearter som er sett i ravineskogen.

Fuglefaunaen i området er meget rik. Mange forskjellige fugler hekker her, som f.eks. troster, sangere, fluesnappere, meiser og finker. I buskområdene mot lysåpne steder holder bl.a. tornsanger, møller og rosenfink til. I det åpne kulturlandskapet liker den rødlistede sanglerka seg. Dvergspetten er avhengig av gamle, morkne trær, både til hekking og for å finne føde. I oreskogen finner den egnede forhold.

Elgen trekker ned i ravineområdene om vinteren og rådyret holder gjerne til i skogkanten. Den gamle beitemarka i ravinene gir godt livsgrunnlag for mange smågnagere, noe ikke minst rødreven setter pris på.

Svaletstjertlarve. Foto: Øystein Sørbye.

Nannestad kappelangård naturreservat

Dalbunnen i ravinene har tett vegetasjon. Foto: Auen Korbøl.

Naturreservatet som dekker et totalareal på ca. 221 dekar ligger rett øst for Holter prestegård. Dette området bidrar til å ta vare på Romerikes tidligere landskapspreg, ravine-landskapet. Reservatet er lettest tilgjengelig ved å følge smal sti på ravineryggen fra Krokfoss.

Området har en karakteristisk særegen ravineutforming med bratte sider og fuktig dalbunn. Det renner en bekk nede i bunnen av ravinen og det kommer grunnvannsoppslag flere steder langs ravine-sidene. Ravinen er aktiv med den våte leira og de stadig små rasene. De høyere partiene er mer stabile med sand og skarpe, bratte skrenter.

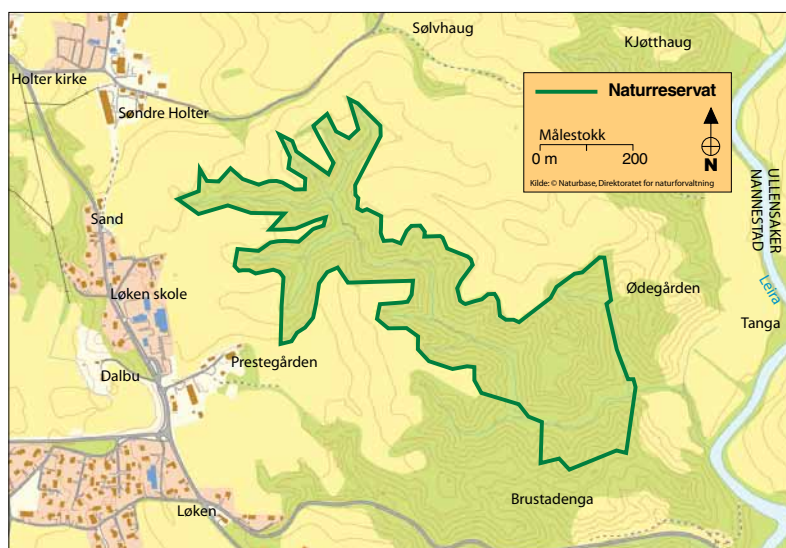
RIKE SKOGTYPER

Området som helhet representerer rike skogtyper med grove og gamle trær. Sammen med Romerike landskapsvernområde er dette en av de mest verdifulle gråor-heggeskogene i Gardermo-området. Gråor er det dominerende treslaget

og i feltsjiktet finnes skogburkne, trollbær og skogstjerneblom. I de høyere partiene kommer det inn osp, mange gamle seljer, bjørk og gran. På den tørreste høgda i nord er det lågurtskog med gammel grov hengebjørk og noen osper. Av typiske arter i busksjiktet finnes villrips, rødhyll, mispel og bringebær. Det finnes noe sumpskog på det flate bunnpartiet der skogsivaks dominerer i busksjiktet.

BIOLOGISK MANGFOLD

Slike skoger er kjent for sitt store artsmangfold og mange sjeldne arter. Området har gråor, gran og osp med død ved i ulike nedbrytningsfaser. Dette gir levestruktur for mange kjukearter (sopp), bl.a. den sjeldne harekjuka. Gråor-heggeskoger er også kjent for å ha en høy tetthet av spurvefugler, bl.a. gjerdesmet.

Utdrag fra vernebestemmelsene

*Du er velkommen til å besøke verneområdene.
Følgende bestemmelser bør du imidlertid merke deg:*

- Alle inngrep som kan endre naturmiljøet, samt forsøpling er forbudt
- I naturreservatene og rundt grytehullsjøene i landskapsvernområdene er all vegetasjon, samt døde busker og trær fredet mot skade og ødeleggelse.
- Sanking av bær og matsopp er tillatt i alle verneområdene.
- Motorisert ferdsel til lands og til vanns er forbudt. Enkelte unntak i noen områder, bl.a kjøring i forbindelse med landbruksdrift og kjøring på offentlig og private veier.
- For mer informasjon og nærmere bestemmelser for de enkelte områdene se Naturbasen: www.dirnat.no/kart/naturbase
- Verneforskriftene for hvert enkelt område kan finnes på Lovdata: www.lovdata.no

Henvendelser kan rettes til:

Fylkesmannen i Oslo og Akershus, miljøvernavdelingen
Postboks 8111 Dep, 0032 Oslo. Tlf.: 22 00 35 00
E-post: postmottak@fmoa.no
www.fylkesmannen.no/OsloogAkershus

Statens naturoppsyn, Postboks 5672 Sluppen,
7485 Trondheim. Tlf.: 73 58 05 00
E-post: postmottak@dirnat.no
www.naturoppsyn.no

Forsidebilde: Jon A. Markussen

Tekst: Liv Dervo, Øystein Sørbye, Jon A. Markussen og Carina Isdahl.

Layout: Fylkesmannens miljøvernavdeling og Trond Haugskott. Illustrasjoner: Trond Haugskott.

Fylkesmannen i Oslo og Akershus 2012